

Genialna logika Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport: 3 x nezakonito = zakonito!

V medijih smo doslej že prebirali, kako se Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) spreneveda, ko dobi vprašanja, ki zadevajo netransparentno poslovanje in upravljanje IZUM-a v Mariboru ([vir](#)). Septembra smo prebrali, kako se spreneveda tudi direktor inštituta dr. Aleš Bošnjak, ki ne želi odgovoriti na vprašanja, ki zadevajo netransparentnost poslovanja IZUM-a ter ugotovitve in predloge Civilne iniciative za IZUM in COBISS.Net ([vir](#)). V začetku oktobra objavljen javni razpis za delovno mesto direktorja IZUM-a za naslednji mandat pa nas je spodbudil, da Službi vlade za zakonodajo zastavimo nekaj vprašanj glede zakonitosti aktualne sestave Upravnega odbora IZUM-a in njegovih sklepov. Na vprašanja je odgovorila kar Služba za stike z javnostmi MIZŠ.

Piše: Uredništvo

Za Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport zakoni in ustava očitno ne veljajo.

IZUM (Institut informacijskih znanosti) v **Mariboru**, ki je bil pred 30 leti izločen iz **Univerze v Mariboru** in ustanovljen kot samostojni javni zavod, se ne ukvarja z znanstvenoraziskovalno dejavnostjo, kot lahko to kdo napačno razume zaradi zavajajočega imena **Institut informacijskih znanosti**, temveč po vladnem *Sklepu* o njegovi ustanovitvi ([vir](#)) opravlja naloge informacijskega servisa raziskovalne dejavnosti, izobraževanja in kulture. Po *Zakonu o knjižničarstvu* iz leta 2001 ([ZKnj-1](#)) opravlja naloge knjižničnega informacijskega servisa v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu **COBISS**. Po *Sporazumu med Republiko Slovenijo in UNESCO* iz leta 2012, ki ga je **Državni zbor** ratificiral šele po osmih letih, torej leta 2020 ([MSIZUM](#)), je opredeljen kot (mednarodni) regionalni center za knjižnične informacijske sisteme in informacijske sisteme o raziskovalni dejavnosti. Po *Zakonu o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti* iz leta 2021 ([ZZrID](#)) pa je IZUM opredeljen kot javni infrastrukturni zavod, ki opravlja dejavnost informacijske in komunikacijske podpore znanstveno-raziskovalni dejavnosti ter vodi informacijski sistem **SICRIS**. Vsi navedeni akti določajo tudi sestavo Upravnega odbora IZUM-a, vendar vsak drugačno.

Zakon o knjižničarstvu iz leta 2001 ([ZKnj-1](#)) določa, da naloge knjižničnega informacijskega servisa v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu lahko izvaja javni zavod ali druga pravna oseba na podlagi koncesije. Če javni zavod opravlja samo naloge knjižničnega informacijskega servisa, ima organ upravljanja, ki je sestavljen iz devetih članov, ki jih imenuje in razrešuje **Vlada Republike Slovenije**. Od tega imenuje:

- enega na predlog ministrstva, pristojnega za raziskovalno dejavnost,
- enega na predlog ministrstva, pristojnega za kulturo,

- enega na predlog ministrstva, pristojnega za informacijsko družbo,
- enega na predlog univerz,
- enega na predlog nacionalne knjižnice,
- enega na predlog splošnih knjižnic,
- enega na predlog šolskih knjižnic,
- enega na predlog specialnih knjižnic,
- enega na predlog zaposlenih.

Če javni zavod opravlja tudi druge dejavnosti kot javno službo, se število članov poveča skladno z obsegom teh dejavnosti in vrsto uporabnikov, še določa navedeni zakon.

Sklep o ustanovitvi IZUM-a (nazadnje spremenjen in dopolnjen leta 2016) določa 9-člansko sestavo **Upravnega odbora** IZUM-a, kot je predvidena za javni zavod, ki bi opravljal le naloge knjižničnega informacijskega servisa v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu COBISS, ne upošteva pa dejstva, da IZUM opravlja tudi druge dejavnosti kot javno službo (SICRIS in še kaj) in bi po *Zakonu o knjižničarstvu* moralo biti število članov povečano skladno z obsegom teh dejavnosti in vrsto uporabnikov.

Aktualna sestava Upravnega odbora IZUM-a zato ni skladna z *Zakonom o knjižničarstvu*.

Zakon o znanstveno-raziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID), ki ga je Državni zbor sprejel 18. novembra 2021 in se je začel uporabljati 1. januarja 2022, v **68. členu** med drugim določa tudi sestavo organa upravljanja IZUM-a kot javnega infrastrukturnega zavoda:

"Upravni odbor sestavljajo predstavniki ustanovitelja, predstavniki zaposlenih in predstavniki uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti na način, da je med predstavniki ustanovitelja upoštevana uravnotežena zastopanost spolov. Upravni odbor ima od pet do devet članov. Število članov mora biti liho, pri čemer nobena od treh skupin predstavnikov iz prvega stavka tega odstavka v upravnem odboru ne sme imeti večine."

Aktualna sestava Upravnega odbora IZUM-a ni skladna z *Zakonom o znanstveno-raziskovalni in inovacijski dejavnosti*, ker imajo predstavniki uporabnikov večino (5 od 9 članov).

Državni zbor je julija 2020 sprejel *Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo ter Organizacijo Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco) o preoblikovanju IZUM – Regionalnega centra za knjižnične informacijske sisteme in informacijske sisteme o raziskovalni dejavnosti v Mariboru, Slovenija*, v center 2. kategorije pod pokroviteljstvom Unesca in o njegovem delovanju (MSIZUM). Navedeni *Sporazum* določa 5-člansko sestavo Upravnega odbora IZUM-a:

- (a) predstavnik/ca slovenske vlade ali njegov/njen imenovani/a predstavnik/ca;
- (b) predstavnik/ca generalnega direktorja Unesca;
- (c) predstavnik/ca Sveta COBISS.Net;
- (d) predstavnik/ca skupnosti uporabnikov iz Slovenije;
- (e) predstavnik/ca zaposlenih v centru.

Aktualna 9-članska sestava Upravnega odbora IZUM-a ni skladna z navedenim *Sporazumom* z UNESCO-m!

Kot vemo, se po Ustavi Republike Slovenije vse mednarodne pogodbe/sporazumi, ki jih ratificira Državni zbor, uporabljajo *neposredno* (hierarhično se uvrščajo pod Ustavo in nad zakone). Glede na navedeno smo **Službo vlade za zakonodajo** 6. oktobra 2022 zaprosili za odgovore na naslednja vprašanja:

1. *Ali glede sestave UO IZUM-a velja 7. člen navedenega Sporazuma z Unescom ne glede na 46. člen Zakona o knjižničarstvu in ne glede na 68. člen Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki sicer ni v nasprotju s 7. členom Sporazuma z Unescom?*
2. *Ali to pomeni, da je sklep o imenovanju članov UO IZUM, ki ga je Vlada sprejela 4. 2. 2021, nezakonit?*
3. *Ali to pomeni, da so nezakoniti tudi sklepi, ki jih sprejema aktualni Upravni odbor IZUM?*

Še istega dne smo bili obveščeni, da je navedena vladna služba zadevo odstopila v reševanje **Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) - Direktoratu za znanost**. Čez nekaj dni, 11. oktobra 2022 smo prejeli pojasnilo **Službe za odnose z javnostmi MIZŠ**:

"Na vaša vprašanja, ki ste nam jih zastavili, odgovarjamo: Menimo, da je ureditev zakonita in predstavlja ustrezno implementacijo Sporazuma z Unescom."

Sprenevedanje brez meja! Za **MIZŠ** zakoni in ustava očitno ne veljajo. Bivša direktorja IZUM-a **Tomaž Seljak** in **Davor Šoštar** sta se do leta 2016 prizadevala za spremembo sestave UO IZUM-a in zagotovitev potrebne kompetentnosti njegovih članov za odločanje o strateških razvojnih vprašanjih IZUM-a in projekta COBISS.Net, a MIZŠ njunim predlogom ni sledil. Aktualni direktor IZUM-a **Aleš Bošnjak** pa se zavzema, da se nič ne spremeni, ker mu je upravni odbor v sedanji sestavi očitno garancija za njegovo ponovno imenovanje za direktorja IZUM-a za naslednji mandat ...

Povezani prispevki :

- *Odprto pismo ministroma Vasku Simonitiju in Simoni Kustec: Zloraba knjižničarjev v Upravnem odboru IZUM-a za omejevanje razvojnega potenciala IZUM-a ([vir1](#), [vir2](#)) 5. 10. 2020;*
- *Politično mešetarjenje vladne SMC v senci mariborskega superračunalnika: Nezakoniti Upravni odbor Instituta informacijskih znanosti pod taktirko vladne SMC tiho sodeluje pri razgrajevanju razvojnega in izvoznega potenciala IZUM-a! ([vir](#)) 17. 5. 2021;*
- *Sprenevedanje Unesca glede težav projekta COBISS.Net ter zmeda glede statusa in dejavnosti IZUM-a pod pokroviteljstvom Unesca ([vir](#)) 10. 1. 2022.*